

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЧАСОПИС

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕПШТЕНСТВА
И НАРОДА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XIII.

Сарајево, 31. маја 1899.

Бр. 10.

ВЛАСНИК:

ЊИХОВА ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИ БОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ
АРХИЈЕРЕЈИ.

УРЕДНИК: ТЕОДОР ЈУНГИЋ, ПРОТОЈЕРЕЈ.

ЗВАНИЧНО.

Из. АЕМ Консисторије Дабро-босанске.

Произвеђе. Петар Зимонић, синђел, професор богословије у Рељеву произведен је 9. маја 1899. за протосинђела, те му је уједно дата и дозвола, да може при св. литургији и „Набедреник“ пасати.

НЕЗВАНИЧНО.

Хришћанско васпитање за првих пет вјекова
(33.—476.)

(Наставак.)

Но прије него пођемо, да разгледамо период Константинова владања и њиме створени преображај у свијету, који је многе промјене учинио и у васпитном раду цркве хришћанске, ваља нам примјетити, да школско развиће, у току предпрошле три половине стољећа, не ограничава се само на Александрију и на оне многобројне школе, које за постанак свој Александрији захвалити имају. Створене њоме удобности не бијаху свима доступне. Отуда под благотворним утицајем њена свијетлог примјера, слична је ревност обузимала хришћанске пастире и учитеље, и по другим мјестима и дјело васпитања све је више напредовало. Хришћанска школа бијаше и у Риму; а да религија и тамо науке и учености лишена није била, свједоче нам о томе најбоље имена Аподонија, Тацијана и мученика Јустина. Бијаше такође школа и у Атини,

и учењаци њени, слично великоме апостолу Павлу, прегоше да радозналу Грку објаве чудна дјела и путе „негдемагw Бога“. Бијаше школа и у Картагени, која је такође давала научених и ревносих хришћанских учитеља, како нам о томе доста вјерно имена Тертулијана и Кипријана свједоче. Та ревност за распрострањењем учења хришћанског не ограничаваше се само на Исток. И на Западу бијаше много образованих Хришћана, који у раду и дјелању школском подражаваху Александринце. Можемо оним већ споменутима додати и имена Минуција Феликса, Арнобија и Лактонција, који сви припадају деникејском периоду (325.) Истичући поглавито дјелатност александријске академије и њено разграњавање, ми тиме нећемо да речемо, да су се Хришћани у другим мјестима туђили и уклањали од сваког школског образовања; али опште стање ствари у другим мјестима, са једног или другог узрока, бијаше толико непријатно и непогодно, да је немогуће било оснивање каквог год завода за правилно школско предавање. У Риму, на пр. бијаху скоро непрестана гоњења са стране немилосних императора, који су свакоме на вољу остављали, да немилосно гони науку и научењаке. Тацит, у своме „Живот Агриколе“, већ много раније оплакује опадање и скоро потпуну апатију спрам литературе, као конзеквенцију нечовјечности и неморалности људи на највишим владајућим положајима, који не могоше појмити, а још мање оцијенити значај науке и литературе, као елемената развитка народнога живота. И то се тако продужује мање или више у течају дугога времена после њега. Једина само Александрија што је уживала и живјела под добрим и повољним условима. Душевни живот концентрисан бијаше у академији. Високи тон научних погледа, развијан постепено течајем вијекова, подржан бијаше старањем и трудом управитеља. Силно такмачење скупило је одасвуда прослављене умове, — што је све скупа Александрију учинило поглавито живим мјестом, гдје је истина чудеса чинити могла. С тога се наиме и морало догодити оно, што мало више наведосмо, да дјелатност школе бијаше скоро сасвим прекинута чак на оном онолико многообећаном земљишту. Тако, већ у трећем стољећу, благодаречи прегалачком духу Александринаца, сва ученост, која заслуживаше назива тога, бијаше приступачна Хришћанима. Конзеквенција тога бијаше, да су Хришћани тога времена одликовали се високим душевним образовањем. Осим васпитних основа, говори један испитивач историје хришћанских школа, Хришћани су у почетку трећега стољећа изучавали тадање модерне дозвољене науке, свјетску литературу, филозофију и библијске језике. Учитељи њихови тумачили су св. Писмо и занимали се критичким изучавањем његова

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

текста. У школама предавало се основно богословље заједно са системом хришћанске нравствености, а такође и разни огранци природних наука. Истина, ово посљедње доста несавршено, но је главно то, да су у круг изучавања у школама хришћанским улазили сви огранци човјечје знаности, у колико су оне у то вријеме обрађене биле; а имајући на уму то, да је све то дјело ни пуна два вијека, који су још при том помрачени били крвавим гонењима, морамо и требамо да признамо, да је хришћанско васпитање имало у ствари значајнога успјеха. И тако васпитање хришћанско, не само да је слабило, но се напротив у посљедње вријеме увеличало, не обзирући се ни најмање ни на какове сметње. Све, што је нужно било за потпуно развиће хришћанског васпитања, ту је било, наиме мир црквени, који је по промислу Божјем наскоро и наступио.

Сасвим је природно, да ступање Константина Великог на престо, год. 306., и нова политика њиме заснована, бише предзнак нове, сјајније будућности хришћанства. Она лијепа осјећања, са којима се он односио према Хришћанству још до свога ступања на престо, испунила су Хришћане свијетлом надом, и они се у њој не разочараше. Год. 313. изради он у Милану свој указ о равноправности вјерској, којим се Хришћани и природно и политички изједначише са својим незнабошким гониоцима. Без обзира, какви бијаху недостаци његови као човјека и владара, једно је без сваке сумње, да је он, силом своје власти разбио све оне преграде, којима се пријечило слободно развијање хришћанског васпитања, и ставио га на такову основу, са кога га не могоше истиснути ни старо предубјеђење незнабошко, ни злобни антагонизам људи власника, какав бијаше Јулијан апостата. „Ја хоћу — пише он Оптацијану — да мој вијек буде вијек озбиљног друштвеног образовања.“ У ту сврху, и отвара он за све, независно од вјероисповједних, опште школе императорске, старајући се, да их учини што је више могуће погоднијим. Чак је и Хришћанима дозвољено било учити у њима, и веки се, а можда и многи од њих, користили тим преимућством, не гледајући на оне сметње, које су им се у неким мјестима стављале.

(Наставиће се.)

Религијозно-морални листићи.

Намијењено православној епиској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио: Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу.

Наши идоли.

У давна времена поштоваху неразумни људи бездушне идоле као богове, а код нас грешника замјењују данас те богове наше страсти.

Ти древни људи падаху по незнању у идолопоклонство, јер им још није засјала свјетлост правде, а ми просвијетљени свјетлошћу вјере православне, знадемо, што је грешно и што није, па ипак гријешимо, и служимо страстима нашим као каквим боговима. Они су се негда клањали боговима од невоље, јер су их присиљавали, заповиједали им цареви и мучитељи; а нас нико не присиљава, ми по својој доброј вољи као вјерне слуге, служимо својим грешним похотама. Христос говори у св. јеванђељу: сваки, ко чини гријех, роб је гријеха (Јов. 8. 34). О, тешко нашој злој навици, по којој смо слични идолопоклоницима и заслужујемо исте, као и они, и још веће муке! Гријешити свјесно, добровољно, много је горе, него гријешити несвјесно или против воље. А да су заиста наше грешне страсти за нас то исто, што су за незнабошце били обожавани идоли, ово се види јасно из ријечи св. ап Павла: *Многи ходе, за које вам много пута говорих, а сад и плачући говорим, непријатељи крста Христова: којима је свршетак погибао, којима је Бог трбух (Фил. 3. 18.—19.) Такови не служе Господу нашему Исусу Христу него својему трбуху (Рим. 16. 18.)* А како то, да наш трбух замјењује Бога? Заиста тако, што ми угађамо њему као Богу, и шта више, још више него Богу. Јер ми не служимо Господу Исусу Христу постом, уздржањем и смиравањем тијела толико, колико угађамо своме трбуху обједењем, пијанством и другим тјелесним задовољствима. Тако исто треба судити и о другим грешним страстима; ако се ми покоравамо овим страстима, то су оне — наши богови, о чему говори блажени Јероним, тумачећи ову изреку закона Божијега: немој имати нова Бога: „Код кога је трбух — бог, тај има — новог бога, и колико имамо страсти, колико гријехова, толико и нових богова. Ја сам се разгневио: то значи, ја имам — бога; сваки, који што воли, чему служи, то је његов бог.“ Тако говори Јероним. Неситост у јелу и пићу — то је наш идол Бахус; гњев — идол Марс; блудна страст — то је наша Венера; среброљубље -- то је Навуходносоров златни идол, а ми, што служимо овим страстима, исто смо, што и идолопоклоници. Дивно тумачи ово наше неваљало идолопоклонство свети Златоуст: „Не говори ми, да се не клањаш златному идолу; боље је докажи, да нећеш радити оно, што ти злато налаже да радиш. Различни су облици идолослужења: један поштује богатство за господара, други признаје трбух богом, а трећи другу какву грубу страст. Ти им не приносиш на жртву волове, као што чинише незнабошци, али ти радиш још нешто горе: ти им кољеш на жртву своју душу. Ти не приклањаш кољена, не клањаш се идолима, ал' зато покорно извршујеш све оно, што ти заповиједа и трбух, и злато, и твоја владајућа страст. И незнабошци су нам гнусни зато,

што су обоготворили страсти наше: похоту тјелесну називаху они Афродитом или Венером, гњев — Арејем или Марсом, а пијанство — Дионисом или Бахусом. И ако ти не правиш себи идоле од материје, као незнабошци, али ти најујердније служиш тим истим страстима, и каљаш себе другима безакоњима“. Ево ријечи Златоустових. Јасно је, да је свака наша страст грешна, да је сваки гријех, који је постао навиком, идол наше душе; грешно срце, — то је храм тога идола, грјехољубље — то је служба идолима, пристајање на гријех у мислима и грешној жељи јест одрицање Христа, а извршење замишљенога гријеха — то је управ жртва идолу. Ево како се постаје идолопоклоником, и ево како човек постане робом својих грешних страсти. А ако у нама постоји и још се умножава таково духовно идолопоклонство, онда морају бити и духовни мученици, без крвопролића, страдалци. Јер као што је некада, кад су се непоштени људи, не познавајући Бога, клањали мртвим идолима, било безбројно мноштво светих мученика, који су проливали своју крв за Христа и умирали на најразличитије начине: исто тако и данас кад свуда влада идолопоклонство у нашим обичајима, т. ј. служба гријеху, дужни су прави Хришћани из љубави према Христу бити мученицима и без крвопролића — дужни су постојано убијати у себи страсти своје, дужни су умирати због гријеха, тако, да постану неспособни за даље гријешење, и да се не покоравају грешним похотама. И као што је уобичајени гријех наш мили идол, исто је тако и противљење гријеху мученички подвиг. Мучитељ наш — јест или наша грешна природа, или грешна навика, или сам искуситељ — ђаво. Слуге мучитеља — то су нечисте помисли, које вуку на гријех, а исто тако и они људи, који нас наговарају или саблажњују гријехом. Ево како може сваки Хришћанин постати духовним мучеником Христовим, — ма да и не пролије своје крви, ипак ће се удостојити вијенца мученичкога. О овом духовном мучеништву говори св. Јован Златоуст овако: „Ти кажеш: како је сад могуће подражавати мученицима? сад није вријеме гонења? Знам ја то добро, да није сад вријеме гонења, али је вријеме таког мучеништва, вријеме вијенаца: не прогоне нас људи, већ нас прогоне ђаволи, не гони нас мучитељ, већ нас гони ђаво љући од свију мучитеља. Ти не видиш пред собом живо угљевље, већ видиш разбуктали пламен похотâ. Они су газили ногама живо угљевље, а ти гази огањ природе; они се борише с дивљом звјеради, а ти обуздавај гњев, као дивљу и округну звијер; они су устајали на неподносиве невоље, а ти побјеђуј нечисте помисли, које излазе из твог срца, па ћеш бити подражаваоц мученика. Сад, по ријечима апостола *није наш рат с крвљу и с тијелом, него с поглаварима и властима и с управитељима шале овога*

свијеста, с духовима пакости испод неба (Ефс. 6. 12). Похота тјелесна то је огањ, неугасими и непостојани, — то је љути и бијесни пас: гони га хиљаду пута, и он ће те по хиљаду пута папасти и неће одустати. Жесток је пламен живога угљевља, но пламен похоте још је гори, још је силнији: немамо ми никада одмора од тога рата, никада немамо мира док живимо на земљи: стална је наша борба, непрестани подвиг, да би и добили за то вијенац.“ Тако суди златоусти учитељ. Заиста је — умртвљавање грешних страсти мучеништво без крвопролића.

Је ли и сад могуће бити мучеником?

Отац Атанасије рекао је: „Неки између вас говоре, да сад нема гонења, па нема ни мученика. Није истина. Осјети мучење савјести, умри због гријеха, помори уде своје, који су на земљи (Кол. 3. 5), осијеци жеље и бићеш мученик добровољни. Мученици се борише с мучитељима, царевима и кнезовима; и ти имаш мучитеља — а то је ђаво цар гријеха; имаш и кнезова — гонитеља, то су демони. Негда су им подизали храмове и постављали жртвенике, и пред сваким су идолом свршавали службу: знај, да и сад има у души храмова и жртвеника, има и умишљени идол. Храм — то је незаситљива пожуда, жртвеник, јесу грешне жеље; а идол — грешне страсти. Кога је прогутала блудна похота, ко проводи цијело вријеме у задовољавању тијела, тај се већ одрекао Исуса и клања се идолу. Тај његов идол — јест мрска тјелесна страст, исто, што је код незнабожаца Афродита. Ко је победио гњевом и срџбом, и не угушује у себи те бијесне страсти, тај се одрекао Исуса и клања се своме гњеву, — а то значи, да он служи незнабошком идолу — Марсу. Ко је среброљубив, затвара срце своје за брата свога, и тај се одрекао Исуса и служи идолима: он се клања твари мјесто творцу, јер је среброљубље, по ријечима апостола, корјен свакога гријеха, и његов је бог — незнабошки идол Аполон. Ето, ако се уздржиш и сачуваш од бијесних страсти, од грешних жеља, то ће да значи, да си ти погазио идоле, одрсао се невјере и постао мучеником.

Дјелатност св. Јована Крститеља. Крштење Исусово.

Из дјела П. Дидона: **Исус Христос.**

(Свршетак.)

Година 27. ближила се крају; догађај, који ћемо описати, догодио се отприлике првих дана 28. године. Галилеја, као и све друге покрајине, била је пуна именом св. Јована Крститеља; Галилејци слијеђаху за Јудејима, вођени истим узроком и долажаху му, да и они од своје стране приме крштење.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Ово бијаше за Исуса час Богом означени. Дрводјеља из Назарета имађаше 30 година. Он се умијеша међу људе каравана његове земље и спусти се доле у долину Јорданску.

Цеста, која води од Назарета до ријечног прелаза, гдје Јован крштаваше, има у дужину 25 миља. Она пресијеца један дио Језраелске равнице, пролази покрај Јелеонских брегова, додирује зидове Скитопоља, затим се спушта уз брегове Самаријске и Јудејске, који затварају ову равницу са запада; извије се за тим мало на исток, оставља Јерихон на десној страни, полако се спушта у долину ријеке и завршује се код Јордана, у Витанији, баш на оном мјесту, које је Јован изабрао за мјесто крштавања.

Ово мјесто будило је многе вјерске успомене. Оно је подсећало на једног од највећих судија и једног од највећих пророка у Израиљу. Овдје пријеђоше Израиљци са сухим стопалама Јордан и униђоше под водством Исуса Навина у обећану земљу. Овдје удари Илија, у пратњи ученика Јелисеја, ријеку својим огртачем и начини се пролаз кроз брзу и јаку ријеку.

Прелаз данас се зове „макта“ (мјесто прелаза), које значи исто, што и „Витанија“ (кућа лађе) или „Витавара“ (кућа прелаза) св. Јована¹⁾. Лежи миљу и по далеко од Мртвога мора; широк је само тринаест метара. Ријека оштро савија засијецајући у обалу и пере водом својом шиљасте брегове на источној обали. Са друге стране обала је једноставна и прљава, а покрива је зелена трава, сјеновита је, има врба, трске и бусења од високе метљике. Кроз грање ових дрвета са јасним и блиставим лишћем виде се у даљини гола и неплодна брда; на подножју њиховом лежала је Содом и Гомора. Чини ти се, да гледиш гомиле од пепела и скамењених развалина. У сред јануара небо гори, а ваздух пали и гуши. Пустиња је окружена тишином, коју тек по кад и кад прекине кликтање птица и ударање крилима у лџу дивљих голубова и потмули жубор ријеке.

То бијаше мјесто, гдје Исус у присуству многог свијета пред свога претечу ступи.

Јован Га није познавао. Исус се приближаваше. По изненадном привиђењу упозна Га свети Јован. „Преко главе Исусове виђе Јован, да се небо отворило, и да Дух у тјелесном облику голуба сиђе и остаде на Исусу.“

То бијаше очекивани знак.

Јован тада појми оно, чему га никаква људска знања, и никаква ма и највећа даровитост не могаше научити. Он мораше осјећати ону неисказану радост, која се осјећа у Божјем присуству.

¹⁾ Јов. 1, 28.

Он се поклони пред Исусом и опираше се да Га крсти.

Требало би — говораше он — да Ти мене крстиш а Ти тражиш, да ја Тебе крстим.

„Остави сад — одговори Исус — јер тако нам треба испунити сваку правду.“

Значај ове ријечи већ је јамство за његову истинитост. Неочекивана свјетлост рашири се у души Исусовој. То показа, да је Он имао потпуну свијест о свом спасоносном посланству и да га Он већ почиње извршивати и тим што се потчињава од Јована установљеном обреду. Јован га послуша, и крсти Га. Исус би погружен у воду Јорданску. Тек што изађе из воде и одвојено од гомиле помоли се Богу, понови се Њему привиђење, које је Јован најприје видио. „Отворише се небеса и Он виђе Духа Божјег, гдје силази као голуб и дође на Њега. И чу се глас с неба, који говори: „Ово је син мој љубезни, који је по мојој вољи.“

Овај догађај јест увод у јавни живот Исусов, објављује Његову природу, Његов божанствени задатак, Његово цијело одређење и снагу који ће Га водити.

Противници личног утицаја Божјег никад не ће моћи продријети у добоки смисао овог догађаја, и повјест јеванђелска у којој је непосредни лични утицај Божји управо сталан биће за њих увијек неразумљива књига.

Од сада није више Исус дрвдјеља из Галилеје. Завјеса, која га је крила пред гомилом, би скинута: Он се указа као онај, који је у истини био, Христос син Божји. Међутим је Он поред све божанствене величине, задржао и слабу природу, која је подложна болу и смрти, али грешан Он не могаше бити. Зачет од Духа светог Он је кроз свѣт, Он је сам светиња, Он је основ оне снаге, од које је зачет. Па ипак Он оће, да буде понижен, жртвован, упропашћен; и то ће бити. Његова прва радња у јавном животу јест чин понижења: налазећи се у гомили Он прилази, да се и над Њим изврши онај обред, који својом спољном страном означаје грешника, и обвезује се тим и сам, да ће подложен бити прописима кајања и жртвовања, што је и значило Јованово крштење.

Тако је мислио Он, кад је рекао, да треба испунити сваку правду. Он, Бог, покорав се сам оном закону, кога налаже свима као погодбу за улазак у Његово царство; Он, који оће људе смрћу препородити, почиње већ сада улазити у смрт. Да грешник трпи и жртву приноси, јест строга правда; али да се светац Божји од своје воље подчињава, боловима и мучењу јест вршење правде љубављу: то је правда Исусова.

У тренутку, кад поче ова подложност у свези са њеним тајним значењем, отворише се небеса. Неприступни и неисказани живот Божји, који је затворен сваком створењу, — живот, којим се људство — што је стајало под теретом гријеха — нехтједе више кријепити; тај живот указа се и испуни душу сина човјечијег. Непознати, али од Бога као Искупитељ, Одређени, на кога сиђе живот Божји, ступи напријед не више као онај, који се чињаше, да је син човјечији, него се појави као син Божји. Дух, који у Њему почиваше, показа се неочекивано свечано, и пред гомилом људи показа Исуса као свеца, као Богом посвећеног. Сад отпоче Исус, као Месија радити.

Највећи људи имају само свог женија, своју вољу, и своје страсти. Код светаца пак са свима овим помоћним средствима личне снаге долази и Божје оснажење, које често пролазно и у сваком случају ограничено још увијек људску немоћ провијава. Ово јавно освећење у Исусу открива пуноћу духа, и овај је дух неограничени и снажни основ свих Његових мисли, све Његове воље, свих његових ријечи, свих Његових радња, свих Његових корака.

Исус ће нам свој дух објавити. Призор Његовог крштења, које ријешава загонетку нашег препорођења, понављаће се до конца вијекова. Господом освећена вода ће некад постати тајном препорођења и крштење водом постаће крштење духом.

Ко год на позив Христов од својих порока се ослободи, свога незнања се одрече, и кајањем, жртвом и вјером своје сопствено „Ја“ умртви, тај ће ући у ријеч Исусову и као Он видјеће небеса отворена, која дотле бијаху затворена. Синови земаљски, дјеца поквареног људства постаће дјеца Божја; они ће чути у дубини свога срца како им дух даје овај назив, и како их учи да Бога називају својим небесним Оцем.

Колико бијаху позната гомили народа ова изванредна привиђења код крштења Исусова? Јевангелије не допушта о томе ближег одређења. Она се тичу, како се чини, само Крститеља непосредно. Он бијаше онај, који је требао Месију објавити, и он бијаше овим откривењем дошао на врхунац свога узвишеног посланства; и он је свој задатак извршио. Прилике се саме указују, строги и силни тада је свој глас умјерио и нашао ријечи од бескрајње љубазности и угодности, којима је он објавио свога Господа и учитеља. Чин крштења Исусовог укопа се дубоко у памети и свијести Његових ученика и би назван „помазање Исусово.“ Апостолске проповиједи у првим временима, како нам се казује у дјелима св. апостола (4, 27; 10, 38), често потсећају на крштење као на знак, да се у Спаситељу може пуним правом признати истинити Месија.

Исус се удаљи брзо и нестане. Он избјегаваше радозналост и тишму гомиле, која стајаше на обалама јорданским. Дух, који је почињао у Њему одведе Га у пустињу.

Проповијед на Никољ-дан 9. маја 1899.

Говорио Станко **Жупански**, професор богословије у Рељеву.

„Погубићу премудрост премудријех, и разум разумнијех одбаћићу.“ (Исај. 29, 14.)

Благочестиви Хришћани!

Најглавнија врлина св. оца нашег Николаја била је вјера; на тој вјери његовој оснивао се светитељски живот његов; помоћу те вјере своје прославио се он као чудотворац у толикој мјери, да му ето и послѣје XV. вијекова одајемо највеће поштовање, као што то најбоље свједочи данашњи дан.

Њега назива св. православна црква наша „правилом вјере“, и ту његову врлину истиче и спомиње на првом мјесту, а послѣје додаје „образ кротости“, а то значи: ко није „правило вјере“, не може бити „образ кротости“.

Овом приликом није ми намјера, да изложим тијесну и неразлучну свезу између вјере и морала, него хоћу у кратко да протумачим горенаведене ријечи пророка Исајије: „погубићу премудрост премудријех и разум разумнијех одбаћићу“, *јер су у тијесној свези са суштином вјере.*

Историја човјечанства свједочи, да се заиста и остварује све оно, што је Бог преко пророка прорекао; а понајвише горенаведено пророштво, *јер се оно остварује непрекидно у сва времена: у прошлости, садашњости и будућности.* Одјекују и данас, а одјекиваће и до посљедњег дана страховите ријечи Божије: „Погубићу премудрост премудријех, и разум разумнијех одбаћићу“.

Да би се о томе увјерили, погледајмо, мила браћо, за један тренутак у далеку прошлост, па ћемо опазити два дивна цвијета, која је Бог засадио у овој пустињи: *вјеру и просвјету.* Први цвијет повјерио је Бог јеврејском народу, да га његује и чува до његова доласка; а други цвијет повјерио је осталим народима, који се појављују један за другим у историји човјечанства. Ови народи дакле имали су сваки своју Богом одређену задаћу: *Јевреји, да чувају вјеру у једног Бога и наду у обећаног Месију, а сви остали културни народи да заједнички усавршавају све душевне силе човјечије.*

„А кад се наврши вријеме“ (Гал. 4, 4) т. ј., кад су Јевреји задоста утврдили монотеизам и скори долазак Месијин разгласили по свој царевини римској, и када је култура достигла свој врхунац, „посла Бог сина својега јединороднога“, роди се заиста обећани Месија, да споји вјеру са просвјетом, т. ј., да проповједа вјеру разумну и да осигура просвјету, која се на вјери оснива. — *Па како су га дочекали представници вјере и просвјете?* — Онога, који је дошао да тражи рачуна од њих, како су до Његова доласка његовали она два дивна цвијета — вјеру и просвјету — осуђују ови представници на смрт.

И овдје би се могли запитати: за што се изродио сукоб између Христа и ових представника? Да ли је Христос хтио уништити она два дивна цвијета, па да су с тога устали против њега баштовани, којима је Бог та два цвијета повјерио? Баш на против: сам он вели, да „није дошао да поквари закон и пророке, него да

испуни“ (Мат. 5, 17); а није дошао ни просвјету да уништи, јер он сам упоређује знање са свјетлошћу, а незнање са мраком! *Гдје ћемо дакле тражити узрок?* — Бацимо поглед на душевно стање тадашњих Јевреја и Римљана, па ћемо лако увиђети, ко је изазвао онај значајни сукоб, који је завршен мученичком смрћу Христовом. *Јер шта су очекивали једни, а шта су тражили други? Јевреји очекују Месију, који ће да обнови царство Давидово и да их ослободи од римског јарма; а Јелини, односно Римљани, траже „истину“, врхунац филозофије, која би надкрилила све дотадашње филозофске правце. У мјесто тога Јевреји виде Месију на крсту међу разбојницима, који није кадар ни себи да помогне и да сиђе са крста, да би га могли признати за правог Месију; а Римљани гледају с презрењем на Христа и на његове необразоване ученике просте рибаре, који им не доносе никакве филозофије, а камо ли врхунац филозофије.*

Преварена нада Јевреја и уображена премудрост Јелина и разум Римљана хтјела је дакле да спријечи намјеру Христову. Па ипак шта видимо? — На рушевинама старозавјетног јудаизма и јелинско-римске културе уздиже се величанствена зграда новозавјетне цркве Христове: дивна хармонија вјере-просвјете. Видимо дакле, да је Христос — привидно побијеђен — ипак остварио своју божанску замисао: уједињено је она два дивна цвијета, вјеру и просвјету; но у остварењу ове своје идеје пошао је баш противним правцем, а не оним, који су очекивали Јевреји и Јелини. С тога и говори Бог преко пророка: „Погубићу премудрост премудријех, и разум разумнијех одбацићу“, те нам у напријед објављује, да ће понизити нашу гордост, нашу уображену премудрост и разум, и да ће ударити путем, који ће једнима бити „саблазан“, а другима „безумље“.

И заиста, већег искушења и опаснијег камена за спотицање не можемо ни замислити! Јер колико је њих у данашњем просвјећеном вијеку, који су кадри да преброде ову скилу и харибду, „саблазан“ и „безумље“.

Овдје би се и оети могли заштити: за што је Бог изабрао баш онај пут, који је једнима „саблазан“, а другима „безумље“; за што нас и по други пут меће на искушење?

На ово питање одговара нам св. апостол Павле у I посланици Коринћанима (1, 21—24) овим ријечима: „Јер будући да у премудрости Божијој не позна свијет премудрошћу Бога, била је Божија воља, да лудошћу поучења спасе оне, који вјерују. Јер и Јевреји знаке ишту, и Грци премудрости траже. А ми проповједамо Христа разапета, Јеврејима дакле саблазан, а Грцима безумље“.

Лудошћу поучења дакле спасавају се они, који вјерују. — Да тешка искушења за човјека просвјећена, одана знању и науци! Јер шта вели даље св. апостол Павле? „Што је лудо пред свијетом оно изабра Бог да посрами премудре“! а Христос вели: „Благо сиромашнима духом, јер је њихово царство небеско“ (Мат. 5, 3); — истиче се дакле свуда оно, што је прорекао Исаија, да ће се спасење наше оснивати на рушевинама премудрости премудријех и разума разумнијех. — „Па зар ово не значи, да је Хришћанство негација сваке просвјете?“ — Или су зар она два дивна цвијета, вјера и просвјета, узалуд никла и развила се свако на свом земљишту? Зар се ова два цвијета нијесу ујединила, оплодила, као што је била намјера Божија? Што је сам Бог засадио и кроз толике вијекове једнаком љубављу брижљиво његовао, — зар да је баш обећани Месија уништио? — Да тешка искушења за човјека, који живи за просвјету! Зар баш мора човјек да уништи премудрост и да одбаци разум, ако хоће да се спасе?

Но у мјесто одговора одјекују и опет страховите ријечи Божје: „Погибићу премудрост премудријех и разум разумнијех одбацићу“; *а што је Бог прорекао, још никад није порекао. Он заиста захтијева од нас, да се одречемо не имања, него онога, што нам је најдрагоцјеније: премудрости и разума; једном ријечи, захтијева од нас, да се одречемо себе, и баш у овом се скрива суштина вјере; у овом се уједно скривала и клица оне очајне борбе јудаизма и јелинизма против идеје Христове; у томе се напосљетку скрива клица и свагдашњег противљења вјери, особито данашњег атеизма.*

Кад дакле хришћанска религија захтијева уништење премудрости и одбацивање разума, а *лудостћу поучена захтијева безусловну вјеру у „разапетог спасиоца“; није ли то негација просвјете? Зар није шакова проповијед у истици једнима саблазан, а другима безумље? —* И на ово питање одговара нам св. апостол Павле, када вели, да је проповијед о разапетом спаситељу само онеме саблазан и безумље, *који нема вјере; а који проповијед ову има свим срцем својим, у души његовој преображава се она саблазан и безумље у Божију силу и Божију премудрост, као што вели св. апостол Павле: „Јер је ријеч крстова лудост онима, који гину; а нама, који се спасавамо, Божја сила и Божија премудрост“ (I. Кор., 1, 18, 24), а на другом мјесту „Христос је сила Божја на спасеније свакоме, који вјерује“ (Рим. 1, 16). Вјера је дакле Божија сила, која прешвара безумље у премудрост; јер је лудост Божија мудрија од људи, и слабост је Божија јача од људи“ (I. Кор. 1, 25). Без ове силе Божије проповијед о разапетом спаситељу мора бити једнима саблазан, а другима безумље; ову силу и харизму нико живи не преброди без те унутрашње силе Божије. Ко нема вјере, томе не ће помоћи изучавање, па и потпуно знање богословије или филозофије; такав може стећи само извјесно увјерење о потреби Христове вјере, али то још није вјера, није сила Божија, која преображава безумље у премудрост Божију; јер поред свег увјерења, које имамо о Христовој вјери, остаје ипак у души нашој клица уображене премудрости, која нам у потаји дошаптава: „проповијед о разапетом спасиоцу права је саблазан и безумље“. Докле год не ишчупамо дакле и пошљедну клицу наше уображене премудрости, докле год се не одречемо себе, не може се услишити у души нашу сила божија; а све догле ми можемо имати увјерења, али вјере не.*

Ко напротив има у души својој ту силу Божију, као што су је имали св. апостоли и сви светитељи, особито св. отац Николај, који се слави као правило вјере, томе се отвара ум, да разумије писмо (Лука 24, 45), тај духовно разгледа све, „јер није примио духа овога свијета, него Духа, који је из Бога, да зна, шта му је даровано од Бога (I. Кор., 2, 12). А тјелесни човјек не разумије, што му је од Духа Божијега; јер му се чини лудост и не може да разумије, јер треба духовно да се разгледа (I. Кор. 2, 14.—16.); а у посланици Римљанима вели: „тјелесно мудровање непријатељство је Богу, јер се не покорава закону Божијему, ниши може (Рим. 8, 7.)

Је ли дакле Хришћанство заиста негација мудрости, знања и сваке просвјете? Баш на против! Јер и Хришћанство проповиједа премудрост, али не премудрост овога вијека, него премудрост божију у тајности сакривену, коју одреди Бог прије свијета за славу нашу, које ни један од кнезова вијека овога не позна; *јер да су је познали не би Госиода славе разапели (I. Кор. 2, 6—8).*

Хришћанство проповиједа ону премудрост, коју су опјевали и узносили сви старозавјетни пророци и праведници, када веле: „Благо човјеку, који нађе

*мудрости, и човјеку, који добије разум; јер је боље њом трговати, него трговати сребром, и добитак на њој бољи је од злата. Скупља је од драгога камења, и што је год најмилијих ствари твојих не могу се изједначити с њом. Дуг живот у десници јој је, а у левници богатство и слава. Пути су њезини мили путеи и све стазе њене мирне. Дрво је животно онима, који се хватају за њу, и ко је год држи, срећан је. Мудрост је главно; прибави мудрост, и за све имаће своје прибави разум. Подижи је, и она ће те узвисити, прославиће те кад је загрлиш. Метнуће ти на главу вијенац од милина, красну круну даће ти“ (Приче Солом. 3, 13—18; 4, 7—9). А да се овдје разумије премудрости Божија, а не премудрости овога вијека, доказују ове ријечи: „Јер Господ даје мудрост, из његовијех уста долази знање и разум“ (Приче 2, 6). Ова мудрост Божија, т. ј. ријеч Божија, јединородни син Божији, обећани Месија, виче и пушта глас свој и позива људе, да је пригрле, јер вели: *Ја љубим оне, који мене љубе, и који ме добро траже, налазе ме; јер ко мене налази, налази живот и добија љубав од Господа. А ко о мене гријеши, чини криво души својој: сви, који мрзе на ме, љубе смрт“.* (Приче Сол. 8, 1; 17, 35—36.)*

„Гдје је дакле премудри? Гдје је књижевник? Гдје је препирач овога вијека? Не претвори ли Бог премудрост овога свијета у лудост?“ (I. Кор. 1, 20). Овако кличе св. апостол Павле, а са њиме и св. отац Николај, „правило вјере“ цркве православне, свијестан оне унутрашње силе Божије и премудрости. Отвара му се ум и он гледа сву ништавост и голотињу мудрости овога вијека, а из далека указује му се величанствена свјетлост мудрости Божије, и гледа остварену замисао Божију: *дивну хармонију вјере и просвјете хришћанске.*

Збило се заиста, што је Бог рекао устима пророка: *„погубићу премудрост премудријех и разум разумнијех одбацићу“* — одбацио је и погубио оно, што је труло и ништаво, да опет уздигне праву мудрост: **просвјету хришћанску.**

О вјерској поуци младежи, која не иде у школу.

(Извјештаји из Дабро-босанске епархије.)

(Наставак.)

Протопрезвитерат бугојански.

Вуковско, парохија Илије Поповића, свештеника. Катихумена било 152. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Вуковском.

Д. Вакуф, парохија Јована Обрадовића, свештеника. Катихумена је било 32. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био врло добар. Младеж се сабирала код парохијалног стана.

Оборци, парохија Михаила Вучковића, свештеника. Катихумена је било 8. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код парохијалног стана у Д. Вакуфу.

Бугојно, парохија Луке Лукића, протопрезвитера. Катихумена је било 80. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код цркве у Бугојну.

Извјештаји. Из осталих парохија овог протопрезвитерата нијесу још поднијети.

Протопрезвитерат Гламочки.

Гламоч, парохија **Стевана Букрике**, протопрезвитера. Катихумена је било 100. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био довољан. Младеж се сабирала код цркве у Гламочу и у селу Прибељи.

Камен, парохија **Ристе Матића** свештеника. Катихумена је било 83. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био довољан. Младеж се сабирала код цркве на Камену.

Ваган, парохија **Михаила Антонијевића** свештеника. Катихумена је било 72. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био довољан. Младеж се сабирала код цркве у Вагану.

Преодац, парохија **Марка Савића** свештеника. Катихумена је било 53. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био довољан. Младеж се сабирала код цркве у Преодцу.

Прекаја, парохија упражњена послужује **Марко Савић** свештеник. Катихумена је било 32. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био довољан. Младеж се сабирала код цркве у Прекаји.

Протопрезвитерат герзовачки.

Герово, парохија **Шпире Бубњевића**, протопрезвитера и **Триново**, парохија **Стевана Бубњевића**, свештеника. Катихумена је било 133. Предавано је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био врло добар. Младеж се сабирала код цркве у Рерзову.

Строице, парохија **Ђуре Марјанца**, свештеника. Катихумена је било 120. Предавано је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био врло добар. Младеж се сабирала код цркве у Строицама.

Шјева, парох ја упражњена, послужује **Тодор Марјанац**, свештеник. Катихумена је било 104. Предавано је вјеронаучно градиво сво. Успјех је био добар. Младеж се скупљала код куће општинске у Брђанима.

Бараћи, парохија **Илије Берића**, свештеника. Катихумена је било 95. Предавано је вјеронаучно градиво до „Вјерују“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала код куће парохове у Бараћима.

Језеро, парохија **Стојана Тркуљића**, свештеника. Катихумена је било 100. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био добар. Младеж се сабирала у Језеру.

Медна, парохија **Симе Берића**, свештеника. Катихумена је било 50. Предавано је вјеронаучно градиво до „Богородице Дјево“. Успјех је био довољан. Младеж се сабирала код цркве у Медној.

Разно.

„Екклисиастички Алитија“, званични лист васељенске Патријаршије у Цариграду од 7. маја о. г. број 21. доноси сљедећу изјаву: „Српске новине „Србобран“, а по њему и други српски листови јавили су, да је у пошљедњој патријаршеској и синодалној пастирској окружници на православни народ трију епархија Дабро-босанске, Херцеговачко-захумске и Зворничко тузланске, која је у полузваничном органу „Источнику“ у Босни

објављена, изостављен неки ставак, — који поменуте новине додавају, — и да изостављење тога ставка, који садржава важну изјаву, чини се чудноватим; те да на очиглед таквих чињеница сасвим се лако разумјети може: за што српски заступници настављају своје дјеловање, а Патријаршија се не устеже примати притужбе, које ови поднашају. — Наложено нам је, да изјавимо, да су ови извјештаји „Србобрана“ по свему неосновани. Ставак, што га овај лист додаје, јест умишљен и не постоји у званичном тексту патријаршеске и синодалне окружнице. А што се тиче оне четири особе, које су са неким молбама прије неког времена из Босне и Херцеговине у Цариград дошле, препоручено им је по одлукама, донесеним по светом Синоду, да се — пошто овдје даље немају никакве мисије — врате дома и да престану доносити Патријаршији сличне молбе, јер није више никакко могуће, да се те молбе узимају у обзир.“

Дар цркви. Побожна хришћанка Анђа, жена Миле Петровића трговца из Кључа, при смртном часу свом подарила је у српско-православну цркву у Кључу 30 фор., као прилог њен за набавку Христовог гроба у исту цркву.

Књижевне вијести.

Хришћанска књижица. Број 1. Сјећајте се, дјецо, пете заповједи. Српска штампарија у Загребу. 1899. У жељи, да сваки, па и најсиромашнији правосл. Хришћанин узмогне себи и својој дјечици набавити књижица, које би у доконим часовима читали и учили се, како треба љубити Бога и ближњег, — латих се труднога посла да издајем у преводу или оригиналу религиј.-моралног садржаја књижице, којима би се утврђивала вјера и побожност у народу српском. — Овако испраћа прву малу књижицу у народ њен писац Јован Петровић, свештеник-катихета и професор у Загребу, наш вриједни сарадник и писац „Религиозно-моралних листића“, који већ дуже времена у овом листу сталну рубрику запремају. Ова књижица садржи једну моралну поуку упућену непосредно младежи нашој потејећајући је на њену дужност према својим родитељима. Овакове поуке су добро дошле у данашњем времену и родитељима и дјечи — родитељима као васпитно средство, а дјечи као поучна лектира, и прикладне су за раздавање дјечи нарочито при свршетку школске године, кад она — у радости што су свршила школску годину радо завирују у књиге, које су као награду добила. Дјеца ће прочитати ову књижицу и њихова инстинктивна љубав према родитељима биће оплемењена вјерским утицајем, а честити писац није шта друго ни желио, јер је књижици тако малу цијену ставио, да је и најсиромашнији набавити може. Цијена је књижици само 2 новч., а ко би наручио 100 комада добио би их без поштанског трошка. Најтоплије препоручујемо ову књижицу свима родитељима, који желе својој дјечи добра дочекати. Нарочито пак препоручујемо је браћи свештеницима, да би је они својим добротворним посредовањем учинили приступачном нашем подмлатку. За наручбе се ваља обраћати на писца у Загребу.

Званични огласи.

Српско-православна АЕМ. Консистоарија Дабро-босанска.

Бр. 687., ex 1899.
Рез. I., бр. 264.

3—3

О г л а с.

Овијем се даје на знање отсутноме Леону Егереру из Вјеличке у Галицији, да је консистоарија именовала свештеника Јована Ђокића, пароха сарајевскога, да туженог Леона Егерера у брачном процесу са законитом супругом Јевдоксијом рођеном Костића из Сарајева за-

ступа, све дотле, док сам Леон Егерер не предузме одбрану, или другог замјеника себи не одреди.

С тога се позива Леон Егерер, да постављеном заступнику сходна упутства дадне, или у противном своје друкчије одредбе консисторији саопшти, тим прије, што ће се иначе заподјенути брачни процес ради коначног развода брака са службеним заступником продужити и довршити.

У Сарајеву, 5. априла 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 1450.
Р. I., ex 1899.

О г л а с.

Којим се отсутном Алекси Савићу, становнику сарајевском, непознатог боравка, даје на знање, да је у смислу расписаног едикта од 23. октобра 1898., број 2890, реф. I. број 1146 и огласа од 23. јануара 1899. бр. 324, реф. I, бр. 135 данашњом пресудом са законитом супругом Јованком рођеном Цвијића из Сарајева, брачно разведен, и да пресуда постаје 13. јуна о. г. правосићном.

У Сарајеву, 13. маја 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Српско-православна АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

Број 1111.
Реф. I., бр. 466, ex 1899.

О г л а с.

3—1

Којим се одсутном Паји Беговићу, родом из Дивосела у Лици, даје на знање, да је пречасни протојереј Илија Билбија, парох у Грахову, наименован службеним заступником његовим, у поведеном брачном процесу на тужбу остављене му законите супруге Милице рођене Ђурића из Обљаја.

Усљед тога позива се Паја Беговић, да својег заступника довољно информира, или другог заступника одреди и консисторији именује, јер ће се у противном са службено постављеним заступником брачни процес сходно ријешењу од 4. марта 1899., број 607. продужити и довршити.

У Сарајеву, 29. априла 1899.

АЕМ. Консисторија Дабро-босанска.

„Источник“ излази два пута и то 15. и пошљедњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор., а на пола године 2 фор.; за стране земље на цијелу годину 5 фор., а на пола године 2.50 фор. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа, а рукописи уредништву. Рукописи не враћају се.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића и друга у Сарајеву.